

Deliberationes tudományos folyóirat

15. évfolyam 1. szám 2022/1, 99-108. oldal

Kézirat beérkezése: 2022.11.02.

Kézirat befogadása: 2022.11.17.

[10.54230/Delib.2022.1.99](https://doi.org/10.54230/Delib.2022.1.99)

Deliberationes Scientific Journal

Vol.15; Ed.No. 1/2022, pages: 99–108

Paper submitted: 2nd November 2022

Paper accepted: 17th November 2022

[10.54230/Delib.2022.1.99](https://doi.org/10.54230/Delib.2022.1.99)

A CSERKÉSZET SPECIÁLIS PEDAGÓGIAI ESZKÖZEI

Lipcsei Imre
Gál Ferenc Egyetem, Pedagógiai Kar

Absztrakt

Az elértéktelenedő világban elsődrendű szerepe van a közösséget építő, egymást segítő, a keresztény értékeket nyíltan felvállaló életérzésnek. A cserkészlet vallásossága nagyszerű lehetőség az egy valláson belüli felekezetek együttműködésére, sőt a vallásközi párbeszédre is. Ezzel egyszerre juttatjuk a cserkészünket közelebb Istenhez, és tanítjuk meg elfogadni és megérteni más vallások vagy felekezetek követőit.

Magyarországon a rendszerváltást követően újra szerveződött a cserkészmozgalom, melynek nagy érdeme, hogy vezetői visszanyúlnak az eredeti gyökerekhez, de megadják a választ az új társadalmi kihívásokra is.

A dokumentumelemzés során komparatív módszereket alkalmazva a tanulmányban az 1920-as évek Sík Sándorhoz köthető értékeit és a napjainkban, a Magyar Cserkész Szövetség által lefektetett erényeket elemezzük, feltételezve azt, hogy jelentős hasonlóságot találunk.

A cserkészlet nevelési folyamatában a közvetlen és a közvetett nevelő hatások egyaránt érvényesültek és napjainkban is érvényesülnek. A cserkészvezetők a cserkészélet normáit, eszméit, ideáljait, céljait, magatartási követelményeit a cserkészek számára életkoruknak megfelelő módon, jól érhetően mutatták be. A 21. század cserkészizmódszere nagyban hasonlít az elődökéhez, természetesen magába foglalva a legújabb metodikát is.

Kulcsszavak: cserkészizmódszer, komparatív metodika, közösségépítés, cserkész törvény

SPECIAL PEDAGOGICAL TOOLS OF SCOUTING

Imre Lipcsei
Faculty of Pedagogy, Gál Ferenc University

Abstract

In a devalued world, the sense of life that builds community, promotes helping each other and openly embraces Christian values has a primary role. The religiousness of scouting is a great opportunity for the cooperation of denominations within the same

religion, and even for interreligious dialogue alike. In this way, we simultaneously bring our scouts closer to God and teach them to accept and understand the followers of other religions or denominations. After the regime change in Hungary, the scout movement was reorganised, the great merit of which is that its leaders have gone back to its original roots, but they have also provided answers to new social challenges.

By using comparative methods of documentary analysis, the study analyzes the values associated with Sándor Sík in the 1920s and the virtues laid down by the Hungarian Scout Association today, assuming that we can find significant similarities.

In the educational process of scouting, both direct and indirect educational effects have prevailed and are still valid nowadays. The scout leaders presented the norms, ideas, ideals, goals and behavioural requirements of the scout life to the scouts in a way that was appropriate and clearly comprehensible for their age. The scouting method of the 21st century is very similar to that of its predecessors, obviously including the latest methodology as well.

Keywords: scout method, comparative methodology, community building, scout law

A CSERKÉSZET KIALAKULÁSA

Az 1907-ben megrendezett első cserkésztabort követően a cserkészmozgalom, a „*Scouting for Boys*” viharos gyorsasággal terjedt el a világban, hiszen 1910-re már a cserkészlet megjelent a Brit Birodalmon túl, Argentínától kezdve, Oroszországon és az Egyesült Államokon át Mexikóig. Az alapítója Robert Baden-Powel kezdetben a már létező ifjúsági szervezetek számára „kölcönözte” nevelési programját, azonban a kor igényeinek legjobban megfelelő munkaprogram hatására spontán módon kezdtek megalakulni a cserkészcsapatok.

Hogyan lehetne definiálni ezt a rövid időn belül a világot meghódító és napjainkban is virágzó mozgalmat? Mi az az értékrend, mely a különböző politikai berendezkedésű, vallási hátterű, eltérő kultúrájú nemzetek számára fontos küldetést jelentett?

A cserkészlet mindenki előtt nyitott, származásra, fajra és vallásra való tekintet nélkül. Három alapelve: az Isten, haza és embertárs iránt önként vállalt kötelezettség feltétlen betartása, a cserkésztvények szellemében való élés, a mások iránti gyöngédség, s ugyanakkor saját magával szembeni szigorúság. (Bokody, 2009)

Ezeket az alapelveket Robert Baden Powel 1908-ban megjelent *Scouting for Boys* című könyvében fektette le, amely saját korábbi, katonai kiképzési szakkönyvei mellett, más hasonló kezdeményezésekből is merített. A gyorsan teret hódító mozgalom mind a fiúk, mind a lányok számára három korosztályban (farkaskölyök, cserkész, rover) kínált programot.

MAGYARORSZÁGI ELTERJEDÉSE

Magyarország is hamar megismerkedett az ifjúsági világmozgalommal. „Baden-Powell könyvét Králik László tanár, a Kegyes-tanítórend vezetése alatt álló Nagybecskereki

Községi Főgimnázium 1909/1910. évi értesítőjében mutatta be. 1910-ben ifj. Szilassy Aladár dr. és Megyericsy Béla református lelkész megalakította az első cserkészcsapatot Magyarországon a Budapesti Ifjúsági Egyesületben. 1911-ben sorra alakultak a csapatok, az Egyetemi Főgimnáziumban Kánitz István, a Regnum Marianum-ban Izsóf Alajos, a Zászlónk főszerkesztője, a Budapesti Piaristáknál Sík Sándor közreműködésével” (Bokody, 2009)

Az I. világháború megtörte azt a lendületet, mely addig a cserkészmozgalom fejlődését jellemezte. 1921. május 29-től Sík Sándor lett a Magyar Cserkészszövetség elnöke, aki már az 1910-es évektől kezdve aktív résztvevője volt a magyar cserkészmozgalomnak. Több cserkészhöz kapcsolódó verset írt, az egyik alkotására 1912-ben készítette el Turry Peregrin a cserkészinduló dallamát. „Sík Sándor több tanulmányt tett közzé a cserkészpedagógiáról. Legnagyobb hatású cserkészpedagógiai műve a Magyar cserkészvezetők könyve, amely először 1922-ben jelent meg, majd 1925-ben újra kiadták. Az 1934-i kiadás már három kötetesre bővült. E műnek nemcsak szerkesztője volt Sík Sándor, de benne a cserkészpedagógia elvi és elméleti kifejtését tartalmazó fejezeteket is írta.” (Mészáros, 1983)

A cserkészmozgalom jelentőségét bizonyítja, hogy 1922. június 10-től gróf Teleki Pál lett az első főcserkész. Az 1933-i gödöllői cserkész világtáboron, a Jamboree-n ő volt a táborparancsnok, a helyettes táborparancsnoki tisztséget Sík Sándor töltötte be. Ez volt a harmadik világrendezvény, melyen 54 nemzet 26.000 cserkésze vett részt 3.250 kisegítő közreműködésével.

A II. világháborút követően létrejött a Cserkész-Úttörő Összekötő Bizottság, ami előszele volt a cserkészlet megszűntetésének. Ez 1948. június 27-én következett be, amikor a közgyűlés határozata alapján a Magyar Cserkészfiúk Szövetsége hivatalosan beolvadt a Magyar Úttörők Szövetségébe.

A MAGYAR CSERKÉSZPEDAGÓGIA

A magyar neveléstudományhoz tartozó gondolkodók elsősorban Sík Sándor, Nagy László, Imre Sándor és Karácsony Sándor pedagógiájának elemei jelennek meg a magyar cserkészpedagógiában.

A következőkben az 1920-as évek Sík Sándorhoz köthető értékeket és a napjainkban, a Magyar Cserkész Szövetség által lefektetett erényeket elemezzük, feltételezve azt, hogy jelentős hasonlóságot találunk majd.

Ha a célokat vetjük össze, akkor megállapíthatjuk, hogy már a legelején megvan az összhang a 100 évet átölelő korszakok között. Napjainkban a cserkészlet céljainál deklarálják, hogy „nem csak az egyénre irányulnak, tágabb környezetét, a társadalmat is érintik. Eszményünk szerint a társadalmat olyan életrevaló, elkötelezett, felelős, egészséges polgárok alkotják, akiknek fontos, hogy önmaguk folyamatos nevelése által Isten felé növekedjenek. A magyar cserkészlet küldetése, hogy a magyar cserkészlet önkéntes tagjai által ifjúságnevelést végez, illetve életmodellt nyújt az általános iskola első osztályától

mindenkinek, aki nyitott az alapelvekre, és közössége életében tevékenyen részt vállal. Mindezt a saját nem-formális nevelési módszereivel, a helyi közösségekkel együttműködve végzi.”¹ Az 1920-as években ehhez hasonlóan kiemelik, hogy „Alapértékünk egyike a szabadság, amelyhez jogunkat Isten a teremtéskor ismerte el, amikor saját képére és hasonlatosságára teremtett, továbbá megadta a jó és a rossz közötti választás lehetőségét számunkra. Szabadoság helyett tehát a személyközpontú értékfelfogás a közös érdekében. Nemzeti egység csak a szabadságon alapulhat. [...] S végül, de nem utolsó sorban egy fontos szempont: Jobban kifejezésre kell jutni az ifjúsági élet minden terén annak az eszmének, hogy a jövőt csak az erkölcsi világnézettel párosult alapos szakmabeli felkészültség alapozhatja meg.” (Kamarás, 2021)

A cserkészpedagógia alapját mindkét korszakban a cserkésztvények jelentik. A tvények ereje nem a tiltásokban van, hanem a cserkészeket pozitív cselekvésre ösztönzik. A cserkésztvény végigkíséri a cserkész életét újonc korától felnőtt cserkész koráig. Ez a tvény vonatkozik mindenkire, a cserkészektől kezdve az őrsvezetőkön át a tisztelig.

„A cserkész – így szól a hivatalos magyarázat – állhatatosan törekszik igazi önismeretre. Éberén tartja számon hibáit és elszántan harcol ellenük. Nem tekinti magát késznek, jól tudja, hogy hajlamai, tehetségei csak építőkövek, melyeket azért kapott Istentől, hogy céltudatos, következetes, odaadó munkával fölépítse belőlük jellemének épületét.” (Erdei 1924).

A cserkészek 10 pontjában megfogalmazott értékrendszert mind a két időszakban alapnak tekintették. Trianon után kifejtették, hogy a cserkésztvények megtartásához a cserkésznek erős akaratra volt szüksége! Az akarat és a jellem nevelése egymástól elválaszthatatlanul a cserkészlet alapvető célja volt. Napjainkban a cserkészvezetők felé megfogalmazzák, hogy a tvény iránymutató, segédeszköz, kapaszkodó, mankó az élethez, a cserkészülethez. De csak akkor hat a cserkészletekben, akkor ér el hozzájuk a valódi tartalma, ha tudatosítjuk bennük.

A CSERKÉSZMÓDSZER

A cserkészlet nevelési folyamatában a közvetlen és a közvetett nevelő hatások egyaránt érvényesültek és napjainkban is érvényesülnek. A cserkészvezetők a cserkészlet normáit, eszméit, ideáljait, céljait, magatartási követelményeit a cserkészek számára életkoruknak megfelelő módon, jól érhetően mutatták be. Az 1920-30-as években Sík Sándor cserkészvezetőknél írt könyvében felhívta a figyelmet arra, hogy csak akkor lehet sikeres az őrs, a raj és a csapat, ha a feladatok megoldásához a cserkészvezetők és társak segítséget adnak. A vezetők feladata volt az ellenőrzés, az értékelés, és ha szükséges, a feladatok újra értelmezése. A nehézségek esetén ösztönöztek, a legkisebb igyekezetet is elismerték. A cserkészcsapatok életében nagy szerepük volt a szokások kialakítását szolgáló („beideg-ző”) módszereknek. A gyakoroltatás volt az alapvető „tanítási” módszer.

---

¹ A Magyar Cserkészszövetség Egységes ifjúságnevelési kézikönyve

A 21. század cserkész módszere hasonlít az elődökéhez, természetesen magába foglalva a legújabb metodikát is. Ezek a következők:

A cselekedve tanulás hasonlóan a projekt módszerhez azt hangsúlyozza, hogy ne csak szóbeli információkat adjunk a gyerekeknek, hanem minél több információcsatornát vonjunk be az ismeretátadásba. A gyerekeknek mutassuk be a feladatokat és ők is csinálják együtt a vezetővel, éljék meg a feladat megoldásának örömét, tapasztalják meg a sikeres problémamegoldást. A cél napjaink elvárása, a kompetenciaelvű tanítás, ami azt jelenti, hogy ne csak elméletben tudják a megoldást, hanem alkalmazni is tudják azt, amit megtanultak. Akkor lehetünk eredményesek, ha az átadott ismeretek összessége már az alkalmazás képességével is erősítve jelenik meg.

A TERMÉSZETBEN MEGVALÓSÍTOTT VONZÓ ÉS ÖSZTÖNZŐ PROGRAMOK

Ez a módszer válaszol a mai világ kihívásaira. Nagyon sok csalogató program várja őket az élet más területein, de ha azt tapasztalják, hogy a cserkészletben fejlesztő, érdekes programokkal találkozhatnak, akkor szívesen cserélik fel az értéktelen napi rutint. A 17. században John Locke által megfogalmazott utilitarizmus a 21. században is alapvetés. A természet közelség fokozza az élményeket, hiszen ha a szabadban, a természeti „laboratóriumban” figyelik meg a jelenségeket, jobban rögzül bennük, megtapasztalhatják az alkotás örömét, megismerik a természet titkait. Ilyen közegben a fiatal kifejezheti önmagát, és a teremtett világ által a lehető legközelebb létezhet Istenhez. A természet közelsége engedi ugyanis kibontakozni az Istentől adott teljességében az egyént.

Füle Sándor hasonlóan írja le a múlt század módszerét. „A cserkész szervezeti egységekben, a tagok között szoros baráti, „testvéri” kapcsolat volt. Értelmetlen vitára, ellenkezésre nem emlékszünk. Az okos viták, érvelésekkel a cserkészek jellemzői voltak. Ezt a vezetőik tanították (már 10 éves kortól) és megkövetelték is ezt. Az egymás (és mások) kölcsönös segítése (cserkész törvény alapján) a legfontosabbak egyike volt. Az esetünkben is jellemvonásunkká vált. A kölcsönös ellenőrzés és értékelés módszere minden elvégzett cserkésztevékenységre kiterjedt. A példaadás minden cserkész számára kötelező volt. Erős volt a cserkészek Jóra való” motiváltsága.” (Füle, S. 2010)

A MAGYAR CSERKÉSZLET VALLÁSOSSÁGA

A cserkészlet definíciójában azt olvashatjuk, hogy a „Magyar Cserkészszövetség Alapszabálya már a megalakulásakor megfogalmazta, hogy a hazai cserkészlet vallásos alapon áll, és a cserkészek életvitelében kiemelt szerepet kap, hogy felekezetük előírásai szerint gyakorolják vallásukat. A cserkészlet vallásossága nagyszerű lehetőség az egy valláson belüli felekezetek együttműködésére, sőt a vallásközi párbeszédre is. Ezzel egyszerre juttatjuk a cserkészünket közelebb Istenhez, és tanítjuk meg elfogadni és megérteni más vallások vagy felekezetek követőit. A magyar cserkészlet vallásossága kifejezésre kerül akkor, amikor az összejöveteleinken, a táborok napjainak kezdetén és végén, a tanácskozásokon stb. imádsággal fordulunk a Teremtőhöz. A táborban is, évközi programként is

megtalálható lelki nap(ok), áhítatok, csendes napok természetes részei a cserkészprogramoknak.”²

Hasonlóan gondolkodott Sík Sándor is, aki a Magyar cserkészvezetők könyvében a következőképpen fogalmazott: „Kötelesség Isten, haza és az embertársak iránt. A keresztény világfelfogás és az ezen alapuló cserkészgondolkodás nem tekinti az embert késznek, hanem fejlődő tökélesedő valaminek, amelynek legegységesebb feladata ezen az öntökéletesen, önépítéssel dolgozni.” (Sík, S. 1925)

HAZAFIAS NEVELÉS

A hazai cserkészmozgalomban kezdetektől megjelennek a nemzeti és keresztény értékek, melyek a magyar cserkészvezetők vezérmotívumai voltak. „*Krisztusibb ember, magyarabb magyar*” – hangzik Sík Sándor szállóigeje, amit többször hangoztatva kiegészített a „*tudatosan magyarnak lenni*” eszmével.

„Az a magyar, aki magyar nemcsak a születés és az anyanyelv, hanem a magyarságból való élés, a magyarsággal való együttérzés jogán. Egynek érzi magát a magyar múlttal, magáénak érzi ennek a nemzetnek minden dicsőségét és minden szenvedését.” (Sík, S. 1925)

A krisztusibb ember azokat a fiatalokat jelenti, akik megélik hitüket és képesek kiállni a keresztény értékekért, az Isten igéjén alapuló igazságért. Aki magyarabb magyar nem lözungokat hangoztat, hanem büszke a hazájára, ismeri és másokkal is meg akarja ismertetni szülőföldje nagyjait, példaképként tekint rájuk. Ezt a célt szolgálta a regös cserkészvezetés megalapítása is. Küldetésüknek tekintik a népi hagyományok ápolását és terjesztését. Méltán hívhatjuk mozgalomnak a mozgalmon belül, hiszen az 1920-as évektől kezdve, hittel vállalták a magyar hagyományok, kulturális értékek ápolását és mind a mai napig sikerrel végzik e feladatot. Gondozzák a magyar népdalkincset, hiszen a cserkészvezetékek dallamának alapjait a népdalok és katonadalok adják. Küldetésüknek tartják a magyar tánc- és népdalkultúra megismerését és ezen értékek továbbadását. Fontosnak érzik, hogy bővítsék az ifjúság néprajzi ismereteit, mert ezek a mai oktatási rendszerben inkább háttérbe szorultak. Ide tartoznak, a népi hagyományok, szokások, játékok újra és újra átélése, felelevenítése.

A trianoni békediktátumot követő időszakban releváns jelentősége volt a magyarság értékeinek megőrzésének. Gróf Klebelsberg Kunó által meghirdetett keresztény-nemzeti ideológia nagymértékben erősítette ezt a törekvést, ami az újrarajzolt határokon túl maradt magyarokkal való kapcsolatot felkarolta. Rendszeressé váltak a regös gyűjtő utak, a földolgozások és a bemutatók. „Jánosi Sándor, a két világháború között nagy elköteleződéssel szervezte a regös táborokat Erdély területén, ahová nagy létszámba vitte a magyar fiatalokat. Később ennek a hatására alakult ki a Táncház mozgalom.”³

2 A Magyar Cserkészszövetség Egységes ifjúságnevelési kézikönyve

3 Regös honlap <http://regos.cserkesz.hu/regosseg/>

„A frissen megszerveződött és nagy lendülettel induló országos regőscserkészlet 1931-ben bekapcsolódott az egész magyar cserkészletet megmozgató IV. világdzsembori (Gödöllő, 1933) előkészítésébe. A szervezeti keretet a Gödöllői Jamboree Szórakoztatási Csoportja adta, amelynek külön tábortúzi és külön táncos raja volt. Ez volt az első regőscserkész-néptáncegyüttesnek tekinthető formáció, ezt megelőzően sehol nem volt még színpadra alkalmazott néptánc a cserkészmozgalomban.” (Tabajdi, G., Szigeti, L. 2020)

INTENZÍV NEVELÉSI ALKALMAK: TÚRA, PORTYA

Egy közösség összetartozásának zálogát az együtt átélt élmények, a közös felelősséggel megszervezett és megtartott programok adják.

TANYA, TÁBOR

A közösség próbája, de egyben talán legmegegerősítőbb formája a tanya és a tábor. A két valójában azonos, hiszen az alap értékek azonosak, csak a korosztályában van eltérés. Egy biztos, hogy a több napon át tartó együttlét olyan közeget teremt, ami a cserkészletre jellemző közösségi lét megszilárdításának egyik fontos állomása. Ez egy összefüggő, intenzív nevelési alkalom. „A tábor egy 5-30 napos, a cserkészek önálló erőfeszítéséből létrejövő közösségi együttlét, amelynek célja, a tábor sajátosságait kihasználva, a cserkésznevelés céljához való hozzájárulás.”⁴ A tábor kialakítása, megszervezése több tényezőtől függ. A korosztály befolyásolhatja a helyszín megválasztását, a terep nehézségét, de az sem mindegy, hogy mozgótábort szerveznek, utazással egybekötött táborozást, vagy egy állótáborban terveznek egy hosszabb időt eltölteni. De meg kell említeni a külföldi utazási lehetőséget is, amely már a két világháború közötti időszakban is nagy eseményt jelentett a cserkészek számára. A kölcsönös vendéglátás során a cserkészek fogadták a különböző országokból érkező rajokat, akik számára élményekben gazdag programot szerveztek, bemutatva az ország kultúráját, szokásait, természeti értékeit.

A külföldi csapattalálkozók mellett a hazai programok színes palettáját találjuk, ha visszatekintünk a cserkészcsapatok krónikájába.

„A békés vármegyei cserkészcsapatok az ország különböző pontjain töltöttek hosszabb-rövidebb időt. A táborukat a természetben verték fel, de onnan kiindulva több kirándulást téve megismerték a környéket is. A Békéscsabai Felső Kereskedelmi Iskola cserkészei az 1935-36-os tanévben, a Börzsöny hegységben Diósjenőn töltöttek három hetet. A táborélet és a feladatokkal teli közeli túrák mellett megnézték a nógrádi várat, a drégelypalánki vár romjait, a nagyoroszi kőbányát, és Visegrád nevezetességeit. (Lipcsei, I. 2006)

Fontos megjegyezni, hogy a cserkészek nem egy kész táborhelyre költöznek be egy időre, ahol kiszolgáló személyzet várja őket, hanem maguk építik meg a tábor. Termé-

⁴ A Magyar Cserkészszövetség Egységes ifjúságnevelési kézikönyve

szetesen a tábordíj beszédésével a tábor anyagi alapjait teremti meg a vezetés, azonban érdemes ezt is a korosztályi munkába valamilyen módon beépíteni.

A táborozás egy közösségi létforma, ahol mindenkinek van munkája, feladata, és a közösség közös erőfeszítései teremtik meg annak minden kényelmét és szükségletét. Sík Sándor a következőképpen jellemzi az 1920-as évek cserkész táborait.

„A magyar cserkész tábor nem nyaralótelep, mint az amerikai; nem sporttelep, mint az angol; nem formátlan vándorlás, mint a német: a magyar cserkész tábor Magyarország kicsiben. Története, berendezettsége, a benne folyó élet egész tartalma, gazdasága, ipara, kereskedelme, vallásügye, művészete, költészete.” (Sík, S. 1925)

Ez a gondolat jellemzi napjaink cserkész táborait is. A mai világ kényelméhez szokott fiatalok először idegenkedve fogadják a körülményeket, azonban hamar megérik a hely varázsát, az öngondoskodás máshoz nem hasonlítható felelő felelősségét. A közösségi együttlét lehetőséget teremt arra, hogy a megvalósuló tábor az adott korosztály igényeire adjon választ, a korosztályt alkotó cserkészek fejlesztésében jó eszköz legyen, és a nevelésükben a legjobb eszköz, mert egy hosszabb időtartamon keresztül kap a cserkészvezető lehetőséget arra, hogy a cserkészszemély felé közelítse a cserkészeket. Az, hogy a közösség együtt van, együtt viseli a közösségi lét felelősségét, mindenkinek lehetőséget ad arra, hogy kipróbálja magát, feladatokat vállaljon (tűzrakás, őrséget áll) de sok új ismerethez is hozzájuthat, amire nem lenne lehetősége a városi környezetben. Megismerheti a gyógynövényeket, sátort állíthat, bográcsban főzhet. Természetesen a közösség különbséget tesz az akarat és a képességek között. Az ételek elkészítését, a főzést azokra bízják, akik értenek ehhez, de lehetőséget kapnak a lelkes „amatőrök” is, akik a részfeladatok elvégzésével hasznos tagjai lesznek a főzőcsapatnak.

A tábor tehát nemcsak a pihenés és közösségépítés lehetőségét adja, hanem egyszerre lesz az egész ember nevelésének terepe. Elengedhetetlenül fontos a tábort utólag értékelni és a célja szerint megvizsgálni: a létrejött tábor miként kapott helyet a nevelési terv megvalósulásában. „A tábor adja a legnagyobb lehetőséget arra, hogy a közösség előtt sor kerülhessen a cserkészek tehetségének kibontakoztatására, a tábor keretei között az önmegvalósításra, az önkifejezésre. A tábor napirendjét végiggondolva a szolgálatvállalás kedvessége és áldozathozatala, a napi programok megtartása, az egyéni képzéseken való részvétel, az építkezés, a tábortűz vagy az éjjeli őrség, mind remek alkalom arra, hogy mindenki megtalálja a számára leginkább kedves kifejezési formát.”⁵

ÖSSZEZÉS

Amikor Európában a liberális politika egyre erőteljesebben nyitogatja szárnyait, amikor az egyházellenesség napirenden van, sőt a migránsok vallási érzülete miatt megkérdőjelezzik többek között a karácsony üzenetét, akkor meghatározó szerepe van egy olyan világot átölelő mozgalomnak, mint a Cserkészet. Az elértéktelenedő világban elsőrendű

---

5 A Magyar Cserkészszövetség Egységes ifjúságnevelési kézikönyve

szerepe van a közösséget építő, egymást segítő, a keresztény értékeket nyíltan felvállaló életérzésnek.

Sajnos Magyarországon a szocialista érában kiesett több évtized, amikor a folytonosság megszakadt, de a rendszerváltást követően újra szerveződött a cserkészmozgalom. Hiányoznak azok a történetek, azok a példák, amiket az apák, nagyapák mesélhettek, mutathattak volna a gyerekeknek, unokáknak, de nem tehet arról egy generáció, hogy lélekfacsaró, értelmetlen ideológia elvette tőle ezeket az értékeket.

Ezért nagyon fontos lépés volt a Magyar Cserkészszövetség 1989-ben történő újjá alakulása. Az újrakezdés mellett nagy érdemük, hogy visszanyúlnak az eredeti gyökerekhez, de megadják a választ az új társadalmi kihívásokra is. A küldetésüket is hasonlóan fogalmazzák meg, mint az egyik legnagyobb cserkészvezető Sík Sándor. Ő az életrendezést emeli ki a cserkészzet fő céljának.

„A cserkészzet tehát nem az iskola kiegészítője, nem a sport, a turisztika megnevelése, nem testnevelés, nem az ügyességek fejlesztése, nem jellemnevelés, vagyis nem részleges munka és a pedagógiai megfoltozása, hanem *életrendezés*.” (Sík, S. 1925)

A Magyar Cserkészszövetség egy életmodell kialakítását helyezi előtérbe, mely nem áll messzire Sík Sándor gondolatától.

„A magyarországi cserkészmozgalom célja, hogy a társadalmat olyan életrevaló, elkötelezett, felelős, egészséges polgárok alkossák, akiknek fontos, hogy önmaguk folyamatos nevelése által az Isten felé növekedjenek. Ennek érdekében életmodellt nyújtunk, illetve ifjúságnevelést végzünk önkénteseink segítségével. Magyarországon a helyi közösségekkel együttműködve 7 éves kortól mindenki számára nyújtjuk ezt, aki nyitott elveinkre és közössége életében tevékenyen részt vállal.”⁶

A tanulmányomat a cserkészzet atyjának, Robert Baden – Powell gondolatával zárom.

„Hiszem, hogy Isten azért teremtett bennünket ebbe a szép világba, hogy boldogok legyünk és élvezzük az életet. Csakhogy a boldogság nem a gazdagságból ered, nem a sikeres karrierből és nem saját vágyaink kielégítéséből. A boldogsághoz vezető út ott kezdődik, hogy fiú korotokban egészségessé és kitartóvá fejlesszettek magatokat, hogy felnőttként hasznosak lehettek és élvezni tudjátok az életet.”⁷

---

6 Magyar Cserkészszövetség honlapja (2021)

7 A Magyar Cserkészszövetség honlapja (2021)

IRODALOMJEGYZÉK

- Bokody, J. (2009). Megszületik a cserkészlet. In G.Merva, M. (Ed.) *A magyar cserkészlet története 1910-től napjainkig*. (pp.7-21) Gödöllői Városi Múzeum.
https://godolloimuzeum.hu/wp-content/uploads/2014/07/GVM_MF_A-magyar-cserkesz%C3%A9szet-t%C3%B6rt%C3%A9nete-1910-t%C5%911-napjainkig_2009.pdf
- Erdey, F. (1924). *A cserkészpedagógia alapelvei*. Kalocsa. https://mtda.hu/books/erdey_ferenc_a_cserkeszpedagogia_alapelve.pdf
- Füle, S. (2010). A magyar cserkészmozgalom pedagógiája (1912-1948). *Módszertani Közlemények* 50(5), 185-193.
http://acta.bibl.u-szeged.hu/29038/1/modszertani_050_005_185-193.pdf
- Kamarás, I. (2021). Sík Sándor kegyes pedagógiája. *Abszolút pedagógusok. Új szempontok a XX. századi értelmiség történet kutatásához*. 107-116.
http://real-eod.mtak.hu/9598/1/107-116_abszolut_pedagogusok_2021.pdf
- Lipcsei, I. (2006). *A Békés vármegyei oktatásügy története a két világháború közötti időszakban*. Szarvas,
http://real-eod.mtak.hu/9598/1/107-116_abszolut_pedagogusok_2021.pdf
- Mészáros, I. (1983). Sík Sándor és a magyar cserkészpedagógia. *Vigilia*, 48(10), 767-762.
http://www.epa.hu/02900/02970/00518/pdf/EPA02970_vigilia_1983_10_767-772.pdf (2021.)
- Sík, S. (1925). *Magyar Cserkészvezetők könyve*. Magyar Cserkészszövetség.
- Tabajdi, G., Szigeti, L. (Eds.). (2020). *Magyar cserkészlet 1910-1948*. Magyar Cserkészszövetség.
<https://www.cserkesz.hu/sites/default/files/2020-10/tabajdi-szigeti-magyar-cserkeszelet-1910-1948.pdf>
- Várnagy, E. (1994). Emberebb ember. In Várnagy, E. (ed). *Neveléstörténeti sorozat*.
<http://mek.oszk.hu/01800/01821/01821.htm>
- A Magyar Cserkészszövetség Egységes ifjúságnevelési kézikönyve
<https://www.cserkesz.hu/sites/default/files/2020-04/Egyse%CC%81ges%20ifju%CC%81sa%CC%81gnevele%CC%81si%20konceptio%CC%81.pdf>